

Цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

УДК 347.124

Гудима Мирослава Мирославівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
докторант кафедри цивільного права
Навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»*

Гудыма Мирослава Мирославовна

*кандидат юридических наук, доцент,
докторант кафедры гражданского права
Учебно-научного юридического института
ГВУЗ «Прикарпатский национальный
университет имени Василия Стефаника»*

Hudyma Myroslava

*Candidate of Law, Associate Professor,
Doctoral Student of the Department of Civil Law
Educational and Scientific Law Institute
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
ORCID: 0000-0001-6242-3445*

**КОНСТИТУТИВНЕ І ТРАНСЛЯТИВНЕ ПРАВОНАБУТТЯ В
КОНТЕКСТІ ВЧЕННЯ ПРО ПЕРЕХІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ
КОНСТИТУТИВНОЕ И ТРАНСЛЯТИВНОЕ ПРАВОПРИБРЕТЕНИЕ
В КОНТЕКСТЕ УЧЕНИЯ О ПЕРЕХОДЕ ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ
CONSTITUTIONAL AND TRANSLATIVE ACQUISITION OF RIGHTS IN
THE CONTEXT OF THE DOCTRINE OF OWNERSHIP TRANSFER**

Анотація. В публікації в рамках загального вчення про конститутивне та транслятивне правонабуття здійснено спробу виявлення їх придатності для опису феномену переходу права власності. Проведено загальну характеристику транслятивного та конститутивного правонабуття, висвітлено їх відмінності та зацентовано увагу на тому, що вказані види здатні охопити такі правові ситуації як повну передачу права (права в цілому), так і передачу частини правомочностей (як складових певного права). В роботі підкреслено, що відмінності між різновидами правонабуття мають не стільки кількісні (переходить одна правомочність чи їх комплекс), скільки якісні характеристики і особливо актуальна дана проблематика в спектрі дослідження переходу права власності, як такого права, що включає тріаду правомочностей.

Пильна увага приділена конструкції конститутивного правонабуття, можливість застосування якої носить вкрай дискусійний характер, що зумовлено переважним запереченням коректності вищленення і відчуження з права власності окремої правомочності, адже схвалення останнього призведе до теоретичного дисонансу щодо існування неповного (розщепленого права власності). Закцентовано, що застосування конструкції «перехід правомочності» може відбуватися в різних смислових відтинках і бути як поєднаним з відчуженням права, так і без такого. Тож цілком життєздатною є конструкція правонаділення без відчуження права. Більше того, перехід однієї навіть декількох правомочностей власника є не лише практично можливим, а й необхідним для встановлення на базі повного речового права (права власності) обмежених речових прав. Однак відзначено, що у вказаних випадках правонабувач отримуватиме не право відчужувача в цілому, а тільки окремі правові можливості поведінки щодо певного блага. Правова можливість набувача не збігатиметься з правовими можливостями відчужувача за змістом та обсягом, а тому говорити про

перехід права власності не коректно, переходитиме лише певна правомочність (правомочності) власника, за умови допустимості її (їх) вичленення.

В роботі сформульовано висновок, що специфіка права власності, яке формує триада нерозщеплюваних правомочностей зумовлює можливість застосування конструкції «перехід права власності» лише до випадків транслятивного правонабуття, за якого набувач отримує право, тотожне праву правонадавача як за змістом, так і за обсягом.

Ключові слова: транслятивне правонабуття, конститутивне правонабуття, перехід права, перехід правомочності, право власності.

Анотація. В публікації в рамках общего учения о конститутивном и транслятивном правоприобретении предпринята попытка выявления их пригодности для описания феномена перехода права собственности. Проведено общую характеристику транслятивного и конститутивного правоприобретения, освещены их различия, и акцентировано внимание на том, что указанные виды способны охватить такие правовые ситуации как полную передачу права (права в целом), так и передачу части правомочий (как составляющих определенного права). В работе подчеркнуто, что различия между разновидностями правоприобретения имеют не столько количественные (переходит одно правомочие или их комплекс), сколько качественные характеристики и особенно актуальна данная проблематика в спектре исследования перехода права собственности как такового права, что включает триаду правомочий.

Пристальное внимание уделено конструкции конститутивного правоприобретения, возможность применения которой носит крайне дискуссионный характер, что обусловлено преимущественным отрицанием корректности вычленения и отчуждения у праве собственности отдельного правомочия, ведь одобрение последнего приведет к теоретическому

диссонансу о существовании неполного (расщепленного права собственности). Акцентируется, что применение конструкции «переход правомочия» может происходить в различных смысловых оттенках и быть как совмещенным с отчуждением права, так и без такового. Поэтому вполне жизнеспособной является конструкция правонадиления без отчуждения права. Более того, переход одного даже нескольких правомочий собственника является не только практически возможным, но и необходимым для установления на базе полного вещного права (права собственности) ограниченных вещных прав. Однако отмечено, что в указанных случаях правоприобретатель получает не право отчуждателя в целом, а только отдельные правовые возможности поведения в отношении определенного блага. Правовая возможность приобретателя не совпадает с правовыми возможностями отчуждателя по содержанию и объему, а потому говорить о переходе права собственности не корректно, переходит только определенное правомочие (правомочия) собственника, при условии допустимости его (их) вычленения.

В работе сформулирован вывод, что специфика права собственности, которое формирует триада нерасщепляемых правомочий предопределяет возможность применения конструкции «переход права собственности» только к случаям транслятивного правоприобретения, при котором приобретатель получает право, тождественное праву правоотчуждателя как по содержанию, так и по объему.

Ключевые слова: транслятивное правоприобретение, конститутивное правоприобретение, переход права, переход правомочия, право собственности.

Summary. Within the framework of the general doctrine of constitutive and translational acquisition of rights, the publication made an attempt to identify their suitability for describing the phenomenon of ownership transfer. The general

characteristics of translational and constitutive acquisition of rights are analyzed, their differences are highlighted, and it is emphasized that the specified types can cover such legal situations as full transfer of the right (the right as a whole), and transfer of a part of powers (as components of the certain right). The paper underlines that the differences between the types of acquisition of rights are not so much quantitative (one jurisdiction or their complex is transferred), as qualitative characteristics and such issues are especially relevant in the spectrum of research on the transfer of ownership as a right that includes a triad of powers.

Close attention is paid to the construction of constitutive acquisition of right, the possibility of use of which is extremely controversial, due to the overwhelming denial of the correctness of separation and alienation of a separate authority from ownership right, because the approval of the latter will lead to theoretical dissonance on the existence of incomplete (split ownership). It is emphasized that the application of the construction of the transfer of authority can take place in different shades of meaning and be combined with the right alienation, and without it. Therefore, the construction of right granting without alienation of the right is quite viable. Moreover, the transfer of one or even several powers of the owner is not only practically possible, but also necessary to establish limited property rights on the basis of full property right (ownership right). However, it is noted that in these cases, the acquirer will not receive the right of the alienator as a whole, but only certain legal possibilities of behavior in relation to a particular good. The legal capacity of the acquirer will not coincide with the legal capabilities of the alienator in content and scope, and therefore to talk about the transfer of ownership is incorrect, only a certain authority (powers) of the owner will be transferred, provided its (their) separation admissibility.

The paper concludes that the specifics of property rights, which forms a triad of indivisible powers, determines the possibility of applying the construction «transfer of ownership» only to cases of translational acquisition of right, in which

the acquirer receives a right identical to the right of the grantor both in content and volume.

Key words: *translational acquisition of right, constitutive acquisition of right, transfer of right, transfer of jurisdiction, ownership.*

Постановка проблеми. Класичним для цивілістики та превалюючим до нещодавнього часу був розгляд проблематики правонаступництва як переходу прав та обов'язків у рамках спадкових правовідносин в процесі спадкування у контексті його поділу на універсальне, що передбачає перехід всіх прав і обов'язків особи до правонаступника, і сингулярне, – як перехід лише деяких цивільних прав і обов'язків до відповідної особи. Проте спектр застосування феномену правонаступництва не обмежується тільки останніми, а розповсюджується й на інші правовідносини. Згідно із судженнями сучасних дослідників правонаступництво тісно пов'язане і з речовими правами, в тому числі й правом власності [1, с. 91] та й загалом, правонаступництво розглядається як характерна ознака похідних способів набуття права власності під яким розуміється процес похідного правонабуття, в результаті якого учасник первинного правовідношення (правопопередник) передає всі або частину наявних в нього суб'єктивних прав і обов'язків іншому суб'єкту (правонаступнику), який вступає в правовідношення замість правопопередника, що призводить до зміни суб'єктного складу правовідношення, яке продовжує існувати [2, с. 130].

Тож цілком логічно, що останнім часом все більшої методологічної цінності набуває розробка проблематики правонаступництва у абсолютних правовідносинах власності й аналіз його поділу на транслятивне й конститутивне, що відображають зміст правових зв'язків між учасниками правовідносин. Наукова картина цього юридичного явища і процесу наразі в сучасній цивілістиці повною мірою не розкрита і особливо гостро постає

наукова проблематика, піднята в даній публікації, яка стосується вирішення контроверзи наукових концепцій транслятивного та конститутивного правонаступництва у абсолютному речовому праві – праві власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юридичний феномен переходу суб'єктивних прав досліджувався в працях таких вчених як В. І. Борисової [17], В. В. Валах [18], А. О. Гелич [5; 6], С. С. Каширського [19], С. Б. Култишева [14], О. Г. Ломідзе [10], Д. В. Носова [3], В. Я. Погребняка [16], В. І. Спасибо-Фатеевої [16], А. С. Сліпченка [11], Б. Б. Черепахіна [9], М. В. Л. Яроцького [17] та інших. Однак розмаїття наукових поглядів в даній царині не спрощує, а навпаки ускладнює вирішення поставленої проблематики, адже веде не до зняття, а виникнення нових протиріч, що й підкреслює її актуальність.

Формулювання цілей статті. Мета наукової публікації полягає у виявленні придатності конструкцій конститутивного та транслятивного правонаступництва для опису феномену переходу права власності у відносинах абсолютного типу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В загальному вигляді правонаступництво розуміється як перехід суб'єктивних цивільних прав і обов'язків у порядку їх похідного набуття, за яким правовідношення не припиняється, а продовжує існувати в незмінному вигляді, але з новим суб'єктом [3, с. 165]. Як справедливо відзначає М. А. Астахова, аналіз наукових позицій з приводу співвідношення понять «перехід права» та « правонаступництво» дозволяє дійти висновку, що в більшості випадків вони трактуються як синонімічні та взаємопов'язані. Виділяються два види правонаступництва: транслятивне та конститутивне [4, с. 9].

В рамках загального вчення про конститутивне та транслятивне правонабуття вбачаємо актуальним розгляд можливості застосування даних конструкцій до феномену переходу права власності.

Конститутивне правонабуття не передбачає заміну суб'єкта-володільця права внаслідок його переходу, початковий правовласник із взаємодії не вибуває; право правонабувача встановлюється на підставі права правонадавача, але без втрати останнім цього права в цілому та/або окремих правомочностей, які входять до його складу. На відміну від вищерозглянутого при транслятивному (правопереносячому) правонабутті правомочність зі складу суб'єктивного права правонадавача не вичленовується, а право переходить в цілому, внаслідок чого відбувається зміна суб'єктного складу правовідносин, але не шляхом включення у суспільну взаємодію нового суб'єкта, а через заміну новим правовласником попереднього, який з правовідносин вибуває.

Тобто транслятивне правонаступництво характеризується переносом прав і обов'язків однієї особи на іншу в повному їх обсязі. Право сукцесора (правонаступника) завжди є похідним від права ауктора (правопопередника), а тому переходить до нього в тому ж обсязі, що належало останньому [5, с. 132]. При транслятивному правонабутті переноситься право (обов'язок) у повному обсязі, при конститутивному – лише частково [6, с. 177-182.]. Однак підкреслимо, що відмінності між різновидами правонабуття мають не стільки кількісні (переходить одна правомочність чи їх комплекс), а якісні характеристики і особливо актуальне їх дослідження в спектрі переходу права власності, як такого права, що включає тріаду нерозщеплених правомочностей власника.

Про транслятивне набуття права висловлювався Л. Еннекерус: «Транслятивне набуття, тобто передача права в тісному сенсі; тут наступник набуває те ж саме право (з усіма прилеглими до нього правами), яке належало правонадавачу; так буває, наприклад, при передачі права власності і при відступленні права вимоги; колишній носій права одночасно з передачею втратив право» [7, с. 89]. Тобто правопереносяче (транслятивне)

правонабуття може бути застосоване до права власності та саме такі випадки охоплює конструкція «перехід права власності» й фактично означає правонаступництво у праві власності.

Як тоді вирішити питання щодо конститутивного правонабуття? Якщо питання щодо переходу права власності в цілому мають дискусійний характер, то проблематика можливості вичленення і відчуження з права власності окремої правомочності й поготів.

Часто в літературі зустрічається позиція щодо неможливості вичленення з права власності окремої правомочності (правомочностей) та її (їх) передання (переходу). Наприклад, цю точку зору обстоює М. В. Самойлова, яка в якості аргументу, зокрема, вказує на те, що «наслідком стало б існування неповної власності, яку закон не знає», і крім того, відзначає нетотожність правомочностей власника з однойменними правомочностями невластника [8, с. 23-24, 34]. Звісно ж необхідно зазначити, що підхід, за якого окремі правомочності власника не можуть бути вичленені зі складу права власності, відчужені без відчуження всього права власності є теоретично виваженим, адже в буквальному сенсі категорія вичленення передбачає розуміння процесу за якого відбувається відокремлення складової від цілого. Тобто в контексті переходу права власності вичленення правомочності власника і її передання означатиме, що така правомочність без права власності в цілому перейде до нового володільця, а власник вже володітиме правом, яке не міститиме цієї правомочності (неповним правом). Таке твердження в руслі дослідження права власності призведе до теоретичного дисонансу щодо існування неповного (розщепленого) права власності, що суперечить цивілістичним традиціям нашої правової системи.

Проте тут є одне «але». Слід враховувати, що застосування конструкції переходу правомочності не завжди відображає вичленення правомочності зі складу суб'єктивного права, а може застосовуватися в різних смислових

відтінках і бути як поєднане з відчуженням права, так і без такого. Як писав ще свого часу Б. Б. Черепахін, конститутивне правонаступництво є «переходом» правомочностей від однієї особи до іншої, без втрати їх і відповідного права в цілому правопопередником» [9, с. 17]. Звернемося до поглядів О. Г. Ломідзе, яка стверджує, що поряд з конструкціями відчуження, може бути виділена конструкція правонаділення без відчуження. Дослідниця влучно обґрунтовує застосування в контексті такої конструкції терміну «передача», аргументуючи це основоположним характером суб'єктивного права, що послуговувало основою наділення правом; вступом носія такого суб'єктивного права в регульовану взаємодію з іншим суб'єктом цивільного права; наданням останньому суб'єктивного права, похідного від суб'єктивного права правонадавача; можливістю деяких обмежень для правонадавача [10, с. 69]. Розвиваючи вказані погляди російської дослідниці вітчизняний науковець А. С. Сліпченко пише, що на відміну від відчуження, при переході в адресата може виникати не тільки стан абсолютної присвоєності, а й стан відносної присвоєності. Абсолютний стан пов'язаний із виникненням в учасника цивільних правовідносин, до якого перейшла річ, права власності, а в окремих випадках – володіння як речового права, тоді як відносний стан присвоєності пов'язаний із володінням адресатом чужою річчю і може бути зафіксований як за допомогою речових прав на чужу річ, так і за допомогою зобов'язальних прав, тобто прав, що виникають на підставі договорів [11, с. 6-7].

В зв'язку з цим поділяємо погляди другої когорти дослідників, згідно яких схвально розцінюється пропозиція щодо визнання можливості переходу однієї чи навіть декількох правомочностей власника. Так, Д. М. Генкін використовував термін «передача права» при розгляді питання про можливість наділення власником іншої особи однією правомочністю з тріади «володіння, користування, розпорядження» без наділення іншими [12, с. 93,

94, 106]. Аналогічну позицію обстоює В. І. Семчик, відзначаючи, що при передачі земельної ділянки у користування відбувається перехід частини правомочностей власника земельної ділянки до землекористувача, а саме переходять дві з правомочностей власника: право володіння та право користування земельною ділянкою [13, с. 149]. Більше того, видається, що таке передання не лише можливе, а й потрібне для встановлення на базі повного речового права (права власності) обмежених речових прав. Конститутивне правонабуття, як часто зазначається в юридичній літературі, яке веде до виникнення нового суб'єктивного права, похідного від основного, що обмежує можливість здійснення останнього в тій чи іншій мірі, має місце при виникненні на підставі права власності обмежених речових прав (ефітевзису, суперфіцію, сервітуту, тощо), тобто для особи яка отримує останні цінність полягає в отриманні можливості володіння, користування (в окремих випадках – санкціонованого правовласником розпорядження) певними об'єктами цивільних прав [14, с. 181]. Як влучно визначено У. М. Кубарою, встановлення інших речових прав щодо права власності становить певну форму обтяження права власності, що передбачає обмежений доступ носіїв цих речових прав до якогось з елементів тріади права власності, що може бути зумовлено доброю волею власника чи об'єктивною необхідністю [15, с. 212].

Тож відзначимо, що право власності є найбільш придатним для переходу в рамках транслятивного правонабуття суб'єктивним цивільним правом і крім того, на базі даного суб'єктивного права в порядку правовстановлюючого (конститутивного) набуття виникають всі обмежені речові та різноманітні зобов'язальні права.

Резюмуємо, що специфіка права власності, яке формує тріада нерозщеплюваних правомочностей (володіння, користування та розпорядження) зумовлює можливість застосування конструкції «перехід

права власності» лише до випадків транслятивного (правопереносячого) правонабуття, за якого відчужується все право власності в цілому (весь об'єкт), тобто набувач отримує право, тотожне праву правонадавача як за змістом, так і за обсягом. Проте не можемо відкинути можливість відчуження окремої правомочності власника, скажімо, таких складових тріади повноважень, як права користування, чи права володіння, а іноді й розпорядження. Однак відзначимо, що у вказаних випадках правонабувач буде отримувати не право відчужувача в цілому, а тільки окремі правові можливості поведінки щодо певного блага. Тобто правова можливість набувача не буде тотожна правовим можливостям відчужувача, не збігатиметься з правом відчужувача за змістом та обсягом. Очевидно, що в такій правовій ситуації говорити про перехід права власності некоректно, переходитиме лише певна правомочність власника, за умови, що вичленення такої зі складу суб'єктивного права є допустимим. Однак вважаємо вірним застосування до таких правових ситуацій терміна «перехід» в зв'язку з тим, що межі правомірної поведінки правонабувача щодо певного блага мають похідний характер від меж правомірної поведінки власника права і їх встановлення для нового правонабувача відбулося на базі даного суб'єктивного права правонадавача. Як слушно зауважує В. Я. Погребняк, термін «перехід прав» покликаний підкреслити наявність зв'язку між правами правонабувача та праводавця, незалежно від наявності чи відсутності їх тотожності [16, с. 44].

Слід звернути увагу, що за допомогою конститутивного правонабуття на базі права власності передбачається і можливість встановлення більш слабшого права (наприклад, встановлення права оперативного управління, господарського відання, довірчого управлінням, тощо). І хоча деякі з них можуть містити всі три правомочності: володіння, користування та розпорядження, однак переходу права власності не відбуватиметься, оскільки

відсутнє перенесення найбільш повних меж правомірної поведінки щодо певного блага, що притаманно переходу права власності, тут матиме місце перехід правомочностей тільки кількісно, однак не змістовно тотожних правомочностям власника. В літературі з цього приводу також відзначено, що обмежений характер інших речових прав (*похідних від права власності – курсив наш*) визначає неможливість повної збіжності обсягу правомочностей суб'єкта обмежених речових прав і правових можливостей, які має сам власник стосовно тієї самої речі [17, с. 479].

Відзначимо, що у випадку виникнення речових прав на чужі речі власник з правовідносин не вибуває. Власник або зберігає відносно речі всю повноту своїх правомочностей власника, крім тих, відносно яких законодавством або договором надано право користування іншим особам (користувачам), або втрачаючи щодо своєї речі правомочності володіння і користування, залишається номінальним власником, проте власник речі завжди присутній в суб'єктному складі правовідносин щодо встановлення обмежених речових прав.

Погоджуємось із застереженням Б. Б. Черепакіна з приводу того, що «конститутивне правонабуття не є правонаступництвом в точному сенсі. Його ріднить з правонаступництвом похідний характер правонабуття» [9, с. 310-312]. На це вказують і сучасні дослідники [18, с. 117], приміром С. С. Каширський відзначає, що «похідний характер означає лише наявність зв'язку, тоді як правонаступництво передбачає повну тотожність в рамках все тієї ж самої правової форми» [19, с. 173].

Висновки. Можемо резюмувати, що у контексті права власності та однойменних правовідносин можна віднайти застосування і конструкції транслятивного і конструкції конститутивного правонабуття. Право власності як суб'єктивне цивільне праве, яке найбільш придатне для переходу традиційно переходить від одного суб'єкта до іншого в повному обсязі

(відбувається перехід правомочностей власника не лише кількісно, а й змістовно тотожних). Саме такі правові ситуації охоплюються конструкцією транслятивного правонабуття, вони фактично і означають правонаступництво у праві власності, тому цілком коректно можуть іменуватися «переходом права власності». Щодо конститутивного правонабуття відзначимо, що вбачаємо його можливим, адже за допомогою вказаної конструкції відбувається встановлення на базі повного речового права – права власності обмежених речових прав. Проте здійснимо застереження, що позитивне вирішення питання про можливість переходу (передачі) окремих правомочностей як складових суб'єктивного цивільного права – права власності, автоматично не свідчить про можливість застосування до такого переходу конструкції «перехід права власності». У вказаних випадках правонабувач буде отримувати не право відчужувача в цілому, а тільки окремі правові можливості поведінки щодо певного блага. Тобто правова можливість набувача не буде тотожна правовим можливостям відчужувача, не збігатиметься з правом відчужувача за змістом та обсягом. Тому в таких правових ситуаціях не відбуватиметься правонаступництва в повному розумінні цього слова, переходитиме лише певна правомочність власника, за умови, що вичленення такої зі складу суб'єктивного права є допустимим. Водночас застосування у вказаних випадках терміна «перехід» видається нам цілком виваженим в зв'язку з акцентування того, що межі правомірної поведінки правонабувача щодо певного блага мають похідний характер від меж правомірної поведінки власника права і їх встановлення для нового правонабувача відбулося на базі даного суб'єктивного права правонадавача.

Література

1. Лапач В. А. Субъективные гражданские права и основания их возникновения // Журнал российского права. 2001. № 10. С. 91-94.

2. Маньковский И. А. Правопреемство как процесс динамики гражданских правоотношений: сущностно-содержательная характеристика // Научный диалог. 2013. № 7 (19) : Экономика, Право, Политология. С. 115-131.
3. Носов Д. В. К вопросу о понятии «правопреемство» в гражданском праве // Lex Russica. 2006. Т. LXV. № 1. С. 162-166.
4. Астахова М. А. Оборот прав на результаты интеллектуальной деятельности: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. Тюмень, 2007. 182 с.
5. Гелич А. О., Бокоч І. М. Поняття та види правонаступництва в цивільному праві // Сучасні проблеми правової системи України : VI міжнар. наук.-практ. конф., 27 лист. 2014 р. К., 2014. С. 132-133.
6. Гелич А. О. Співвідношення понять «об'єкт цивільного правовідношення» та «об'єкт цивільного правонаступництва» // Часопис Київського університету права. 2012. № 3. С. 177-182.
7. Эннекцерус Л. Курс германского гражданского права: Введение и общая часть. Перевод с немецкого. Т. 1: Полут. 2 / Под ред., Д. М. Генкина, И. Б. Новицкого (Пер.). М.: Иностран. лит., 1950. 483 с.
8. Самойлова М. В. Понятие, осуществление и защита права личной собственности граждан. Калинин, 1978. 84 с.
9. Черепяхин Б. Б. Правопреемство по советскому гражданскому праву // Труды по гражданскому праву. М. : Статут, 2001. 479 с.
10. Ломидзе О. Г. Правонаделение в гражданском законодательстве России. СПб.: «Юридический центр Пресс». 2003. 535 с.
11. Сліпченко А. С. Способи та форми цивільного обороту речей : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Харків, 2019. 18 с.

12. Генкин Д. М. Право собственности в СССР. Учебник. Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1961. 223 с.
13. Семчик В. І. Земельне право. Академічний курс : Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2001. 424 с.
14. Култышев С. Б., Шевченко А. С. Современные подходы к вопросам распоряжения субъективными гражданскими правами // Известия вузов. Правоведение. 2008. № 4. С. 172-183.
15. Кубара У. М. Обтяження права власності на майно // Вісник Львівського університету. Сер. : Юридична. 2013. Вип. 58. С. 211-217.
16. Погребняк В. Я. Перехід суб'єктивних цивільних прав та правонаступництво як категорії цивільного права: сутність та співвідношення // Право і суспільство. 2019. № 1. С. 38-44.
17. Цивільне право: Підручник: У 2 т. / за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. Х.: Право, 2012. Т. 1. 656 с.
18. Валах В. В. Відмежування правонаступництва від суміжних явищ у цивільному праві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2015. Випуск 30. Том 1. С 114-118.
19. Каширский С. С. Преемство прав и обязанностей в гражданском правоотношении : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право. Нижний Новгород, 2015. 200 с.

References

1. Lapach, V. A. (2001). Subektivnye grazhdanskije prava i osnovaniya ikh vzniknoveniya. Zhurnal rossiyskogo prava, 10, 91-94.
2. Mankovskiy, I. A. (2013). Pravopremstvo kak protsess dinamiki grazhdanskikh pravootnosheniy: sushchnostno-soderzhatelnaya kharakteristika. Nauchnyy dialog: Ekonomika, Pravo, Politologiya, 7 (19), 115-131.

3. Nosov, D. V. (2006). K voprosu o ponyatii «pravopreemstvo» v grazhdanskom prave. *Lex Russica*, T. LXV, 1, 162-166.
4. Astakhova, M. A. (2007). *Oborot prav na rezultaty intellektualnoy deyatel'nosti*. (Dysertatsiia kandydata yuridicheskikh nauk). Tyumenskiy gosudarstvennyy institut mirovoy ekonomiki, upravleniya i prava, Tyumen.
5. Ghelych, A. O., Bokoch, I. M. (2014). Ponjattja ta vydy pravonastupnyctva v cyvil'nomu pravi. *Suchasni problemy pravovoji systemy Ukrainy : VI mizhnar. nauk.-prakt. konf.*, 27 lyst. Kyjiv.
6. Ghelych, A. O. (2012). Spivvidnoshennja ponjatj «ob'jekt cyvil'nogho pravovidnoshennja» ta «ob'jekt cyvil'nogho pravonastupnyctva». *Chasopys Kyjiv's'kogho universytetu prava*, 3, 177-182.
7. Ennektserus, L. (1950). *Kurs germanskogo grazhdanskogo prava: Vvedenie i obshchaya chast*. Perevod s nemetskogo. T. 1: Polut. 2. Moskva : Izdatel'stvo inostrannoy literatury.
8. Samoylova, M. V. (1978). *Ponyatie, osushchestvlenie i zashchita prava lichnoy sobstvennosti grazhdan*. Izd-vo Kalin. un-ta, Kalinin.
9. Cherepakhin, B. B. (2001). *Pravopreemstvo po sovet'skomu grazhdanskomu pravu*. Trudy po grazhdanskomu pravu. Moskva : Statut.
10. Lomidze, O. G. (2003). *Pravonadelenie v grazhdanskom zakonodatel'stve Rossii*. SPb. : «Yuridicheskij tsentr Press».
11. Slipchenko, A. S. (2019). *Sposoby ta formy cyvil'nogho oborotu rechej*. (Avtoreferat dysertatsii kandydata yuridicheskikh nauk). Kharkiv's'kyj nacional'nyj universytet imeni V. N. Karazina, Kharkiv.
12. Genkin, D. M. (1961). *Pravo sobstvennosti v SSSR*. Uchebnik. Moskva: Gosudarstvennoe izdatel'stvo yuridicheskoy literatury.
13. Semchik, V. I. (2001). *Zemelne pravo*. Akademichnij kurs : Pidruch. dlya stud. yurid. spets. vishch. navch. Zakl. K. : Vid. Dim «In Yure».

14. Kultyshev, S. B. & Shevchenko, A. C. (2008). Sovremennyye podkhody k voprosam rasporyazheniya subektivnymi grazhdanskimi pravami. *Izvestiya vuzov. Pravovedenie*, 4, 172-183.
15. Kubara U. M. Obtyazhennia prava vlasnosti na maino // *Visnyk Lvivskoho universytetu. Ser. : Yurydychna*. 2013. Vyp. 58. S. 211-217.
16. Pohrebniak V. Ya. Perekhid sub'iektyvnykh tsyvilnykh prav ta pravonastupnytstvo yak katehorii tsyvilnoho prava: sutnist ta spivvidnoshennia // *Pravo i suspilstvo*. 2019. № 1. S. 38-44.
17. *Tsyvilne pravo: Pidruchnyk: U 2 t. / za zah. red. V. I. Borysovoi, I. V. Spasybo-Fatieievoi, V. L. Yarotskoho*. Kh.: Pravo, 2012. T. 1. 656 s.
18. Valakh V. V. Vidmezhuvannia pravonastupnytstva vid sumizhnykh yavlyshch u tsyvilnomu pravi // *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seria: Pravo*. 2015. Vypusk 30. Tom 1. S 114-118.
19. Kashyrskiy S. S. *Preemstvo prav y obiazannosti v hrazhdanskom pravootnoshenyy : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.03 – hrazhdanskoe pravo; predprynymatelskoe pravo; semeinoe pravo; mezhdunarodnoe chastnoe pravo*. Nyzhnyi Novhorod, 2015. 200 s.